

Урош Радуловић, докторанд
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

УДК: 35.08:17
DOI: 10.46793/XXIV-10.295R

ЕТИЧКИ КОДЕКС ПОНАШАЊА ЛОКАЛНИХ СЛУЖБЕНИКА*

Резиме

Значај ове теме је у томе да јавни службеници обављају послове јавне управе као своје основно занимање и као такви представљају кључан и незамењив субјекат јавне управе. Кроз свој положај и свакодневне контакте са грађанима они су у фокусу пажње и критике, било у позитивном или у негативном контексту. Њихово занимање је свуда у свету па и на нашим просторима традиционално респектабилног карактера са великим бројем изазова и могућности, посматрано још од некада, у српској историји, веома утицајног чиновничког статуса. Због тога кодекс понашања је од изузетног значаја за јединице локалне самоуправе. Усвајање кодекса понашања има изузетну важност за развој добре праксе и примену стандарда понашања локалних службеника. Прихватањем европских стандарда професионалног и етичког понашања не своди се само на примену нормативног метода, већ и на примену кодекса понашања. Кроз анализу стандарда етичког понашања, професионализма, одговорности, части, квалитета пружања услуга, биће омогућено свеобухватно разумевање етике локалних службеника.

Кључне речи: локални службеник, јединица локалне самоуправе, етички кодекс, професионализам, службеничка етика.

1. Увод

Локалној самоуправи данас се придаје све већи значај због њеног доприноса све већој демократизацији и одрживом економском развоју. Кључна фигура локалне самоуправе, односно њен стуб јесу њени запослени. Од компетентности, знања, вештина и способности запослених у највећој мери зависи да ли ће органи локалне самоуправе остварити циљ да се потребе грађана реализују.

За бројне послове које држава предузима најцелисходније је њихово вршење од стране органа територијалних јединица ради свеобухватног остваривања

* Рад је написан у оквиру пројекта Правног факултета Универзитета у Крагујевцу „XXI век – век услуга и Услужног права“, бр. 179012 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

права и интереса њених грађана.¹ Услед појачане глобализације и промене улога које држава врши, она постаје преширок оквир за решавање конкретних проблема грађана, те се услед тога они решавају активношћу локалних власти у локалним самоуправама.² Локани службеници обављају послове неопходне за остваривање права грађана на локалну самоуправу. Њихова свакодневна активност треба да реализује права и интересе грађана, која спадају у надлежност локалне самоуправе. Локални службеници чине стручан апарат чији је задатак да омогући остваривање и унапређење управе у локалним заједницама.³

Анализирањем понашања локалних службеника кроз обављање свакодневних послова у оквиру јединица локалне самоуправе, професионализације, одговорности за обављен рад, квалитета и ефикасности пружања услуга долазимо и до етичког кодекса понашања. Тако да ће у раду бити анализиран не само значај етичког кодекса понашања локалних службеника, већ и принципи понашања, професионалност и службеничка етика.

2. Место и значај етичког кодекса

Морал. - Етимолошки посматрано, морал је реч латинског порекла са следећим значењима: *mo*-обичај, *mores*-владање, *moralis*-обичајан. *ethikos* која има значење обичај, навика, владање. Суштински ради се о синонимима, с тим да се реч етика користи за означавање научне дисциплине која се бави проучавањем морала. Морал представља скуп одређених неписаних норми, обичаја, правила, смерница, допуштања, чињења, забрана, идеала и ставова којима се руководе појединци, друштвене групе и заједнице у свом свакодневном раду, животу, понашању и мишљењу. Морал обухвата како индивидуално тако и друштвено понашање и однос према другом.

Јавни службеници обављају послове јавне управе као своје основно занимање и као такви представљају кључан и незамењив субјекат јавне управе. Кроз свој положај и свакодневне контакте са грађанима они су у фокусу пажње и критике било у позитивном или у негативном контексту. Њихово занимање је свуда у свету па и на нашим просторима традиционално респектабилног карактера са великим бројем изазова и могућности, посматрано још од некада, у српској историји, веома утицајног чиновничког статуса. У међувремену држава је пролазила кроз различите облике друштвеног и државног уређења али у сваком од њих постојали су државни чиновници (службеници) као

¹ Рончевић, Д., Александар, А., *Радноправни положај локалних службеника у Србији и земљама региона*, Радно и социјално право, бр. 2/ 2015, стр. 81.

² Ђорђевић, С., *Децентрализација и јачање капацитета локалних власти у Србији*, Анали хрватског политиколошког друштва, бр. 8/2011, стр. 180.

³ Ђурић, Ж., *Локална управа у Србији и Црној Гори*, Београд, 2005, стр. 160.

иманентна категорија сваког облика владавине од монархије преко тоталитаризма па до демократског друштва.⁴

Значај. - Усвајање кодекса понашања има велику важност за развој и примену стандарда понашања локалних службеника. Кодекс који се односи на рад јавних службеника, има значајну улогу у превенцији корупције, едуковању службеника и утиче на промену етичке климе у органу где се примењује. Усвајање европских стандарда професионалног и етичког понашања не своди се само на примену нормативног метода, већ и на примену кодекса понашања. Осим законских ограничења рада локалних службеника, постоје и морална (добро понашање). Иако повреда правила етичког кодекса подлеже дисциплинским санкцијама, често је тешко утврдити када одређено понашање представља повреду етичког принципа. Стога је дискутабилно колико су, заправо, значајни етички кодекси у смислу стварне праксе у понашању службеника. Такође, искуства многих земаља потврђују да етички кодекси имају симболичну улогу за локалне службенике. Као такви, могу се користити за стручно усавршавање у области етике у јавној управи и јачање и развој свести државних службеника. Кршење моралних начела би требало правно санкционисати.

„Питања везана за права, обавезе и понашање службеника у складу са етичким принципима су тесно повезана са правилима о дисциплинској одговорности службеника, која предвиђају велики број санкција за њихово непоштовање и одвраћају локалне службенике од понашања које није у складу са очекиваним правним и етичким стандардима. За јачање етике у државној управи је посебно значајна заштита службеника који „дувају у пиштаљку“, службеника који имају могућност да укажу на корупцију или друго неморално или незаконито поступање службеника у управи.“⁵

Приликом обављања послова, службеници морају имати у виду, не само законе, већ и моралне стандарде рада и односа са лицима према којима је управна делатност усмерена. Свакако, етичност у њиховом раду само је надоградња њихових професионалних квалитета, културе, части итд. Важно је познавање и правилна примена права, али и разумевање суштине и духа управе. Томе, начелно, не погодује систем политичко изборног кадровирања при регрутовању управних службеника. Барем у основи, бољи је „мерит систем“, систем заслуга. Он је заснован на објективним показатељима при пријему лица у државну службу.

Прворазредна је лојалност професионалном позиву, знању и закону, а не политичкој партији, победнику у изборној утакмици. Етика управно-службеничке професије је неспојива са нерадом и лењошћу, корупцијом,

⁴ Врањеш, Н., *Положај службеничког система у реформи јавне управе у земљама постсоцијалистичке транзиције*, докторска дисертација, Београд, 2015, стр. 175-190.

⁵ Вукашиновић, Р. З., *Европски стандарди правног положаја државних службеника*, докторска дисертација, Универзитет у Београду, Правни факултет, 2010, стр. 112-113.

бахатошћу, бирократском неефикасношћу, инертношћу и шиканирањем грађана. Свест о јавном интересу као општем, а не државном, о јавној управи као неопходној друштвено-унапређујућој, а не полицијско-туторској институцији, саставни је део филозофије о управи.“⁶

Како је изградња поверења грађана представља неопходан услов за успешно обављање дужности функционера, знајући да је поштовање етичких стандарда локалних функционера неопходан услов за поверење грађана, Стална конференција градова и општина донела је Етички кодекс понашања функционера у локалној самоуправи,⁷ узимајући у обзир постојећа решења у нашој земљи као и документа Савета Европе и Европске уније као и друге релевантне међународне документе значајне за материју локалне самоуправе.⁸ Етички кодекс има за предмет дефинисање етичких стандарда понашања локалних службеника и упознавање грађана са тим стандардима како би само грађани унапред могли знати какво понашање од локалних службеника треба да очекују. Локални службеник је дужан да штити интересе свих грађана, а не само оних који су припадници владајуће већине у том тренутку.

Етички кодекс је до сада прихватио највећи број јединица локалне самоуправе. То нам показује само да је у највећем броју јединица локалне самоуправе сазрела свест о неопходности изградње институција са једне стране, а да су са друге стране локалне власти коначно схватиле од каквог је значаја придобити поверење грађана у органе локалне самоуправе.

Професионалност. - За положај локалних службеника, неопходно је буде уређен нормативним актима на одговарајућ начин и да га карактерише стабилност. Уједно, потребно је и да локални службеници буду плаћени у мери, која ће им поред задовољења свакодневних егзистенцијалних потреба њих и њихове породице, омогућити и финансирање стручног усавршавања и стицање нових знања. У друштву које карактеришу промене, често и тектонске садржине, и које је у нашој држави додатно оптерећено транзицијом, неопходно је да локални службеници стално унапређују стечена знања како би могли да задовоље права и интересе грађана.

Професионализација управних послова је довела до посебног правног положаја лица која обављају те послове, без обзира на ниво јавне власти. Својство професионалности, које је *differentia specifica* њиховог одређења, значи да се од њих данас очекује да, осим теоријских и стручних знања, посебних вештина и других личних својстава потребних за обављање послова одређеног радног места, поседују свест о својој улози у друштву, високу одговорност за

⁶ Томић, З., *Опште управно право - организационо, материјално и процесно* Београд, 2011, стр. 56.

⁷ Чл. 72. Закона о Агенцији за борбу против корупције, *Службени лист РС*, бр. 97/08, 53/10, 66/11 УС, 7/13 УС и 8/15 УС.

⁸ Ђелић, Ђ., *Радноправни положај запослених у органима локалне самоуправе*, мастер рад, Правни факултет у Нишу, 2015, стр. 33.

обављање послова коју показују кроз етичност понашања, мотивацију за рад и у тешким условима, уз претпостављени осећај задовољства због обављања посла који се односи на све грађане и у општем је интересу друштва, а да је за то награда плата.⁹ Професионализам се стога не односи само на стручна знања и уско тумачење начела законитости као на закону заснован и у складу са њим донет појединачни правни или материјални акт управе, него и на сва она ситуациона поступања у складу са начелима добре управе. Ове карактеристике одлучујуће утичу на службеничке радне односе, који се „спуштају“ до локалне самоуправе. Ако улога „нове јавне управе“ није само да влада или управља, већ и да служи грађанима и њиховим потребама које идентификује и треба да „осећа“, онда и рад службеника и других званичника и њихов однос према радним обавезама треба да добија таква обележја.¹⁰

Данас се пуно говори и пише о професионалности односно професионалном понашању не само у обављању службеничких послова, већ у било којем облику обављања послова одређеног радног места. На свако радно место у јединици локалне самоуправе треба распоредити службеника који има одговарајућа знања, способности и вештине. Локални службеници одговарају за послове које обављају. Све наведено показује да је наглашен професионални статус односно професионално понашање свих локалних службеника. Због тога се може закључити да је професионалност битна особина свакога појединца (службеника) који савесно и одговорно обавља свој посао.

Професионалност, локални службеник стиче не само редовним обављањем службене дужности већ и додатним образовањем и усавршавањем током трајања службе. Данас је општеприхваћено да недостатак професионалности локалних службеника у обављању службених дужности представља препреку за развој учинковитости локалне управе. Значи, развој учинка локалне управе могуће је постићи само озбиљним приступом обликовању квалитетног избора образовања који ће бити намењен искључиво локалној служби.¹¹

2. Принципи понашања локалних службеника

Постулати понашања локалних службеника. - Кодекси понашања локалних службеника садрже бројна питања.¹²

Једно од најважнијих питања јесте квалитет пружања услуга. Наиме, локални службеник у обављању својих дужности мора поштовати закон и

⁹ Denhardt, R. B., Grubbs, J. W., *Public administration: An action orientation (6th ed.)*, Belmont, 2003, стр. 17.

¹⁰ Урошевић, З., *Професионализација, стручно усавршавање и процеси развоја локалне самоуправе, докторска дисертација*, Београд, 2015, стр. 161.

¹¹ Дрмић, А., *Службенички однос у хрватској правној регулативи*, Croatian and comparative public administration, Загреб, 2013, стр. 582.

¹² Кавран, Д., *Јавна управа – реформа, тренинг, ефикасност*, Београд, 2003, стр. 14.

заступати јавни интерес. Он треба да службену дужност обавља одговорно, ефикасно, професионално, часно, непристрасно и да настоји, колико је то могуће, да поједностави административне процедуре за грађане пред органом управе. Такође, он треба да, са пажњом доброг домаћина, располаже средствима приликом обављања службе.¹³

Значајно је и питање антикорупције. Локални службеник не сме тражити, нити прихватити, било какве поклоне или услуге за себе или друге од стране лица која су остварила неко своје право или избегла обавезу на основу одлуке органа у коме службеник ради, нити од себи подређених лица. Корупција је повезана са влашћу – где је политичка моћ, ту су и услови за коруптивно понашање. Савремени политички систем на демократским начелима подразумева да политичка моћ и службени положаји „нису у промету“, не могу се куповати и продавати, политика је опште добро, интерес друштва у целини. Пракса је ипак другачија, злоупотребе политичког или службеног положаја и друга неетична понашања су редовна појава у свим друштвима, због чега се најтежи облици санкционишу кривичним законодавством.¹⁴

Наша искуства су део овог феномена, која указују на примере оданог и пожртвованог служења држави и кризе које стварају услове за корупцију.¹⁵ Стога сматрамо да треба прихватити сугестију да се етичко образовање кадрова у јавном сектору уведе на свим нивоима и у свим секторима, као и да постане саставни део курикулума већине факултета и других школа у систему образовања. Наравно, потребно је створити и „принципе, инструменте, институције и развити процесе којима се зауставља напредовање, а затим и сузбија корупција, а упоредо изградити сигуран правни и нормативни систем који онемогућава рекорумпирање и стигматизује прекршиоце.¹⁶ У том смислу, службеник треба једнако да третира све грађане и избегава незаконите притиске, чак и ако долазе од претпостављеног. Локални службеник мора се уздржавати од учешћа у доношењу одлука и у активностима које се тичу његових личних интереса, интереса његових сродника или лица из његовог непосредног животног окружења. Даље, локални службеник не може бити члан управних и других одбора и органа политичких странака. Он не сме позивати и обавезивати друге запослене на чланство у удружењима и организацијама. Локални службеник се може ангажовати у обављању неких послова мимо рада

¹³ Илић, С., А., *Правни положај државних службеника у условима реформе државне управе у Републици Србији, са посебним освртом на органе у области заштите животне средине*, докторска дисертација, Факултет за право, јавну управу и безбедност, Београд, 2014, стр. 177-178.

¹⁴ Урошевић, З., *нав. дело*, стр. 180-181.

¹⁵ *Professionalism and Ethics in the Public Service: Issues and Practices in Selected Regions, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Public Economics and Public Administration, New York, 2000*, стр. 3-5

¹⁶ Кавран, Д., *Јавна управа и етика, Зборник радова: Будвански правнички дани*, Београд, 2006, стр. 31.

у државној служби на легалан начин, под условом да то не угрожава његов рад у државном органу у смислу угрожавања професионалности, ефикасности, независности, превелике исцрпљености и слично. Државни службеник мора бити и професионално и политички непристрасан. Он приватно, у слободно време, може бити политички активан, али то ангажовање не сме утицати на његов рад. Политички ставови не смеју се мешати са радом у државној служби.

У циљу спречавања сукоба интереса, службеник за обављање својих дужности не сме тражити, нити прихватати, било какву накнаду или корист, осим за обављање својих редовних послова. Он не сме прихватати ни сарадњу са појединцима или организацијама које имају или су имале економски интерес од одлука и активности у којима има или је имао удела његов орган државне управе. У приватном животу службеник се треба уздржавати од понашања које би могло имати негативан утицај на његов углед или уздрмати поверење, које поседује једна непристрасна, законита и професионална административна служба.¹⁷

Приватно, а посебно с државним службеницима, он не сме самоиницијативно помињати своју позицију, нити се понашати на начин који би штетио угледу службе. Локални службеник треба да држи до свог угледа. Он може одсуствовати са посла само када је то заиста неопходно. Он не сме у приватне сврхе корисити службени материјал и опрему, службене телефоне, службено возило, осим у хитним случајевима. Пожељно је да води рачуна о свом изгледу и начину одевања на радном месту.¹⁸ У директној комуникацији са грађанима, локални службеник треба да поклони пажњу питањима сваког грађанина и пружи тражене информације, да поштује заказане посете и брзо одговара на приговоре грађана. Треба да користи једноставан и разумљив језик и не сме давати обећања која би могла изазвати неповерење у службу, независност и непристрасност. Такође, треба да се уздржава од давања изјава које би штетиле угледу службе и да обавештава руководиоца о својим контактима с представницима штампе и медија. Једно од важних етичких питања јесте пружање информација интерној контроли. Наиме руководиоца организационе јединице и службеник су обавезни да интерној контроли пруже све неопходне информације за оцену резултата службе. Информације се односе на начине обављања канцеларијских послова, квалитет услуга, једнак третман свих грађана и клијената, поједностављивање и брзину процедура, одговоре на жалбе, приговоре и извештаје.

У сваком случају, кршење било ког правила понашања прописаног етичким кодексом требало би правно санкционисати. Питања везана за права, обавезе и понашање службеника у складу са моралним нормама тесно су повезана са правилима о дисциплинској одговорности службеника која предвиђају велики број санкција за њихово непоштовање и одвраћају државне

¹⁷ Урошевић, З., *нав. дело*, стр. 180-184.

¹⁸ Илић, С. А., *нав. дело*, стр. 180-195.

службенике од понашања које није у складу са очекиваним правним и моралним стандардима.¹⁹

Начела понашања локалних службеника која се односе на службеничку етику. - Постоји велики број начела којима се утврђује понашање службеника у њиховом раду. Тако, начело успостављања правила службеничког понашања односи се на релацију државна управа грађанин. Ово начело је значајно са аспекта остваривања резултата рада управе, а то значи ефикасно, квалитетно пружање услуга, што захтева и одговарајући приступ грађанима као клијентима. Сервисирање грађана подразумева остваривање честих контаката службеника и грађана као клијената и корисника услуга управе. Уколико и буде пропуста у раду, требало би да их буде што мање, или да они буду што мање приметни у односу на грађане.

Услов квалитетног рада службеника и управе у целини јесте добра информисаност. Наиме, веома је важно да службеници буду добро информисани од стране органа управе, да би били у могућности да грађанима дају адекватне информације. Тачно, потпуно и компетентно информисање о делатности саме управе услов је успешног управног рада. Оно је у интересу и самих службеника, а не само грађана, као корисника услуга управе. Важи и обрнуто. Управни органи не треба само да пружају информације, већ и да буду добро информисани. Канцеларије службеника треба да буду отворене за предлоге грађана, њихова мишљења, притужбе, жалбе и слично. Дакле, информисаност је, двосмерна. Из тог разлога, важан је и начин комуникације грађана са службеницима. Заправо, обострана комуникација не треба да обилује класичним крутим чиновничким речником, превише званичним стилем, неразумљива и оптерећена стручним терминима које неке странке не могу разумети. Службеници, у вршењу свог позива, треба да се понашају љубазно и предусретљиво, а не као ауторитети, јер то доводи до стварања јаза у комуникацији, потенцирају дистанцу између службеника и грађанина који онда остаје без самопоуздања (у пракси он често моли службеника за остваривање неког свог права које му, иначе, по закону припада).

Даље, сваки службеник у обавези је да свој посао обавља у циљу остварења заједничког, општег добра, независно од тога да ли припада некој групацији (политичкој партији, синдикату и сл.). Он мора остати објективан и непристрасан у свом раду. Иначе, принцип непристрасности у раду може се нарушавати на разне начине (непотизам, корупција, фаворизовање приватног интереса). Корупција се често везује за рад управе. Она подразумева предузимање или непредузимање одређених радњи у замену за материјалну корист. Облици понашања корумпираних особа веома су разноврсни - примање новца или неке користи за легалне или нелегалне радње, пропуштање радње која треба да се предузме и слично. Проблем корупције се тешко решава. Једна

¹⁹ Исто, стр. 198.

од мера била би смањење службеничких овлашћења, што би смањило и маневарски простор за корупционашко понашање.²⁰

Глобализација и нарастајућа приватизација узроковале су необуздану корупцију, тајност, сукоб интереса, неетично поступање и губитак одговорности.²¹ Или, рецимо, поједностављивање административних процедура, што би смањило административне препреке да се неки посао заврши. Још једно од начела везаних за правила морала јесте начело одговорности управе пред грађанима. Један од најважнијих задатака управе и њених службеника јесте да ефикасно, благовремено, економично решавају о захтевима грађана који им се обрате. Компликована администрација и претерана бирократизована процедура редован су проблем са којим се грађани суочавају приликом решавања неког свог питања у управи. Рад управе са грађанима би требало да буде конципиран тако да, од тренутка пријема, преко уласка у званичне просторије државног органа, до начина понашања службеника, организације шалтерских служби и низа других детаља, се посао обави у најкраћем могућем року и најеконичније. Управо, једно од најважнијих питања одговорности управе пред корисницима слуга односи се на проналажење оптималних начина у извршењу услуга. У том погледу управа би требало да своју одговорност пред грађанима преобрази из облика директне одговорности онога ко услуге пружа у индиректну одговорност онога ко те услуге планира и надгледа. Или, другачије речено, треба учинити заокрет у смеру стварања одговарајуће регулативе која би требало да обезбеди систем контроле тржишног пружања услуга по захтевима појединих групација, организација, удружења и других непрофитабилних субјеката. Ово начело указује на потребу за успостављањем другачије одговорности управе пред корисницима. Суштина поменутих начела понашања службеника у вези са моралом јесте да се њиховим поштовањем смање непожељна (па и противправна) понашања службеника која доводе управу у стање дисфункционалности. То, даље, смањује углед управе код грађана и ствара осећај правне несигурности и безнадежности.²²

3. Закључак

Јединице локалне самоуправе су засигурно битна одредница развоја земље, па према томе, не ефикасна управа представља велику баријеру локалном па и државном напретку. С тог су становишта вапаји за ефикаснијом и конкурентнијом управом, наравно, посве оправдани. При томе се људски потенцијали у локалној самоуправи сматрају кључним елементом у развоју и просперитету друштва, заштити људских права, ефикасности и одговорности

²⁰ Кавран, Д., *нав. дело*, стр. 32.

²¹ Марчетић, Г., *Јавни службеници и транзиција*, Загреб, 2005, стр. 135.

²² Илић, С. А., *нав. дело*, стр. 178.

управе те остваривања циљева јавних политика. Дакле, запослени у органима и организацијама аутономне покрајне и јединицама локалне самоуправе представљају један од кључних индикатора успешности њихових институција и значајан фактор њене ефикасности у циљу пружања релевантних услуга грађанима.

Неопходно је развијати методе превенције непрофесионалног и коруптивног понашања у локалној служби, а посебно едуковати локалне службенике о етици у локалној служби. Стога је оправдано мишљење да локални службеник треба да буде образован, с нарочитим степеном професионализма и интегритета, подложен правним прописима који омогућују ефикасно обављање функција а који га штите од уплитања политике и интересних група, осигуравају одговарајућу плату како би се смањила могућност корупције те осигуравају селекцију кандидата за службу која се темељи на способностима, у сврху одабира најпогоднијег кандидата и искључења могућности патронаже.

Наравно, уз институционалне, нормативне и организацијске промене, не мање важно је мењати поданички менталитет и ауторитарно-бирокаратску организацијску културу која је навелико заступљена у српској управи. Тај се проблем, међутим, не може решити преко ноћи, вољом појединца па ни законским актом, већ дугорочним и недвосмисленим усмерењем на едукацију, те јачањем професионализма и етике локалних службеника.

*Uroš Radulović, Ph.D. student
Faculty of Law, University of Kragujevac*

CODE OF ETHICS FOR THE CONDUCT OF LOCAL OFFICIALS

Summary

The significance of this topic is that public servants perform public administration tasks as their primary occupation and as such represent a key and irreplaceable subject of public administration. Through their position and daily contacts with citizens, they are the focus of attention and criticism, whether in a positive or negative context. Their profession is everywhere in the world, and even in our region, of traditionally respectable character with many challenges and opportunities, viewed since time immemorial in Serbian history, of a very influential official status. This is why the code of conduct is of paramount importance for local government units. Adoption of a code of conduct is of the utmost importance for the development of good practice and the application of standards of conduct for local

Зборник радова „XXI век – век услуга и Услужног права“, Крагујевац, 2019.

officials. Adopting European standards of professional and ethical behavior not only reduces the application of the normative method, but also the application of codes of conduct. Through the analysis of standards of ethical conduct, professionalism, responsibility, honor, quality of service, a comprehensive understanding of the ethics of local employees will be provided.

Key words: *local official, local government unit, code of ethics, professionalism, official ethics.*